

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА”

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання і захисту курсової роботи

для здобувачів вищої освіти спеціальності 076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”
освітньої програми “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність”
всіх форм навчання

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри
підприємництва і торгівлі
Протокол №5 від 11.12.2020 р.

Чернігів НУЧП 2021

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ БІЗНЕСОМ. Методичні вказівки до виконання і захисту курсової роботи для здобувачів вищої освіти спеціальності 076 “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність” освітньої програми “Підприємництво, торгівля та біржова діяльність” всіх форм навчання / Укладач: Н. В. Іванова. Чернігів: НУЧП, 2021. 32 с.

Укладач: ІВАНОВА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, доктор економічних наук, професор

Відповідальний за випуск: ІВАНОВА НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, завідувач кафедри підприємництва і торгівлі, доктор економічних наук, професор

Рецензент: ПОПЕЛО ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА, доктор економічних наук, доцент кафедри менеджменту та державної служби Національного університету «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	5
2 ОБСЯГ І СТРУКТУРА РОБОТИ, УЗАГАЛЬНЕНИЙ ЗМІСТ КОЖНОЇ ЧАСТИНИ	5
2.1 Вступ.....	6
2.2 Основна частина.....	8
2.3 Висновки	17
2.4 Список використаних джерел	17
2.5 Додатки.....	18
3 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ.....	18
3.1 Вимоги до оформлення основного тексту та використаних джерел	18
3.2 Оформлення допоміжних матеріалів	21
4 РЕЦЕНЗУВАННЯ, ОЦІНЮВАННЯ І ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ	22
Додаток А. Рекомендовані теми курсової роботи до дисципліни «Стратегічне управління бізнесом».....	27
Додаток Б. Зразок оформлення титульної сторінки.....	28
Додаток В. Приклади оформлення бібліографічних описів для списку посилань	29

ВСТУП

Важливою формою самостійної роботи здобувачів вищої освіти та способом залучення їх до науково-дослідницької роботи є підготовка і захист курсової роботи.

Виконання курсової роботи сприяє глибшому розумінню студентами дисципліни «Стратегічне управління бізнесом», формуванню в них умінь і навичок самостійно аналізувати соціально-економічні процеси, формулювати й аргументувати висунуті положення, робити обґрунтовані висновки і рекомендації у розрізі стратегічного розвитку організації.

Курсова робота є самостійним, виконаним під керівництвом викладача, науковим дослідженням одного з актуальних питань стратегічного розвитку підприємницької діяльності. Виконання курсової роботи являє собою один з видів самостійної роботи, а також передбачає елементи науково-дослідної роботи студентів.

Виконання курсової роботи ставить за мету: закріпити та поглибити знання, набуті студентами у процесі вивчення дисциплін професійного циклу, зокрема «Стратегічне управління бізнесом»; виробити у студентів навички самостійної роботи зі спеціальною професійною літературою, довідниками, посібниками, джерелами статистичної інформації тощо; навчити студентів узагальнювати теоретичні матеріали, інтерпретувати зібрані дані, самостійно формулювати висновки, обґрунтовувати та відстоювати власну точку зору з досліджуваних проблем.

При виконанні курсової роботи з теорії та практики прийняття рішень перед студентами ставляться такі завдання:

- вивчення літератури, нормативно-правових актів, довідкових, наукових, статистичних джерел за обраною темою;
- самостійний аналіз основних концепцій, положень з досліджуваної теми, висунутих вітчизняними і зарубіжними вченими;
- чіткий, послідовний виклад своїх поглядів при аналізі проблем стратегічного розвитку, здатність застосовувати отримані на заняттях знання, пов'язувати їх із практикою;
- закріплення і поглиблення знань студентів з дисципліни «Стратегічне управління бізнесом».

Методичні вказівки призначені для забезпечення інформаційною підтримкою здобувачів вищої освіти зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» при виконання ними курсової роботи з навчальної дисципліни "Стратегічне управління бізнесом".

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота з дисципліни «Стратегічне управління бізнесом» повинна відповідати таким вимогам:

- містити системний теоретичний аналіз предмета дослідження (який закладено в обраній темі);
- включати результати особисто проведених комплексних досліджень і аналіз прикладних проблем відповідно до узагальненого об'єкта діяльності у аспекті управління підприємницькою діяльністю та прийняття рішень щодо стратегічного розвитку підприємницької структури;
- вносити і обґрунтовувати реальні пропозиції щодо різних аспектів стратегічного управління підприємницькою структурою відповідно до предмета дослідження;
- бути належно оформленою.

Виклад змісту кожного питання курсової роботи має бути цілісним, логічним, доказовим, пояснювальним і науково аргументованим.

Вибір теми курсової роботи. Тему курсової роботи студенти вибирають самостійно із запропонованого переліку тем (додаток А).

Тематика курсових робіт пропонується керівником, проте студенти можуть запропонувати власні теми курсових робіт, дослідження яких для них є цікавим. Але за даних умов запропонована тема має відповідати навчальній дисципліні, тобто безпосередньо стосуватись питань стратегічного управління бізнесом та забезпечення стратегічного розвитку підприємницької діяльності. Якщо студент має бажання розробляти тему, яка не передбачена рекомендованою тематикою, він має узгодити її з викладачем.

Якщо студентом не вибрано теми роботи, тема призначається керівником.

Не допускається написання курсової роботи в одній групі за однією темою декількома студентами.

У випадку наявності двох ідентичних курсових робіт обидві роботи повертаються студентам і пропонуються нові теми.

Уточнення чи зміна теми курсової роботи допускається лише з дозволу керівника і за аргументованих студентом причин внесення змін.

2 ОБСЯГ І СТРУКТУРА РОБОТИ, УЗАГАЛЬНЕНИЙ ЗМІСТ КОЖНОЇ ЧАСТИНИ

Курсова робота має виконуватися студентом протягом семестру викладання курсу «Стратегічне управління бізнесом» і бути зданою на перевірку до початку екзаменаційної сесії.

Курсова робота повинна мати логічно вибудовану структуру, що у систематизованій формі концентровано відбиває текстуально викладений зміст

проведеного дослідження, його результати і практичні рекомендації. Структурно курсова робота складається із вступу, 3-х розділів, кожен з яких має містити не менш як два параграфи, висновків та пропозицій, переліку посилань, списку нормативних актів, літературних та інших джерел та додатки. Обсяг основної частини курсової роботи не повинний перевищувати 40-45 сторінок машинописного (комп'ютерного) тексту, за необхідності з додатком переліку посилань, приміток, титульного та інших аркушів, пов'язаних з оформленням. До зазначеного обсягу сторінок не включається список використаних джерел та додатки. Допускається відхилення в межах $\pm 10\%$.

Тема курсової роботи має відображати основну ідею, завдання, положення, які необхідно дослідити, проблематику стратегічного розвитку функціональних напрямів підприємницької діяльності і основних функцій та типових завдань при стратегічному управлінні підприємницькою структурою у різних сферах економічної діяльності.

Критерієм вибору теми дослідження має бути її актуальність щодо сучасних тенденцій розвитку науки і практики у сфері підприємництва та викликати у студента особисту зацікавленість у цьому напрямі дослідження.

Студентові надається право вибору теми курсової роботи, виходячи із затвердженої орієнтовної тематики, що представлені у додатку А даних методичних вказівок.

Структура курсової роботи. Курсова робота містить:

- титульну сторінку (додаток Б);
- зміст;
- вступ;
- основну частину;
- загальні висновки і пропозиції;
- список використаних джерел;
- додатки.

Титульна сторінка є першою сторінкою курсової роботи і оформлюється відповідно до вимог стандарту та вимог ЧНТУ.

Зміст курсової роботи визначається її темою і відображається в плані, що затверджується науковим керівником, розміщується безпосередньо після титульного листа, починаючи з нової сторінки. Зміст включає: вступ; послідовно перелічені назви усіх розділів і підрозділів; висновки; список використаних джерел; додатки.

Рекомендується на першому етапі написання курсової роботи узгодити план із керівником!

2.1 Вступ

У вступі курсової роботи зазначаються: проблема, що потребує вирішення, ступінь її дослідження; обґрунтовується актуальність обраної теми, мета і завдання досліджень; формулюється об'єкт і предмет досліджень, практична

значущість, методи наукових досліджень. Обсяг вступу, як правило, становить 2 сторінки.

Актуальність теми подається у вигляді критичного аналізу та порівняння з відомими напрямками розв'язаннями проблеми обґрунтовують актуальність обраної теми (зокрема, необхідність і своєчасність вивчення і розв'язання проблеми для підприємницької діяльності, ступінь теоретичної розробки теми, її дискусійні аспекти). Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми.

Мета та завдання роботи. Формулювання мети роботи і завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети, які повинні бути чіткими та відображати тематику дослідження.

Мета дослідження є визначенням авторської стратегії (ідеї) щодо одержання нових знань про об'єкт і предмет дослідження. Вона може бути пов'язана, зокрема, з обґрунтуванням нової (удосконаленої) моделі стратегічного розвитку організації, виявленням і аналізом нових моделей стратегічного управління підприємницькими структурами; розробкою та впровадженням заходів для розв'язання комплексу певних завдань у рамках формування стратегії організації. Мета повинна вказувати на кінцевий результат дослідження. Не слід формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Завдання дослідження конкретизують мету дослідження, визначають послідовність етапів наукового пошуку у курсовій роботі. Завдання дослідження зорієнтовані на логіку і послідовність програми дослідження (конкретизують розділи плану) та являють собою її алгоритм. Перелік завдань є конкретизацією етапів, які необхідно реалізувати для розкриття теми дослідження.

Об'єкт дослідження курсової роботи – це процес або явище, що створює проблемну ситуацію і обрана для вивчення. Об'єктом є процес стратегічного управління організацією або явище, яке досліджується. У об'єкті дослідження окреслюється загальна сфера дослідження.

Предметом дослідження курсової роботи є соціально-економічні аспекти та закономірності функціонування і розвитку об'єкта, різноманітні його якості, властивості, окремі сторони, риси, відносини суб'єктів господарювання в межах об'єкта, конкретний аспект проблеми, який розглядається у відповідній субординації до мети дослідження (на теоретичному і експериментальному рівнях). У предметі дослідження чітко окреслюється явище, етап чи процес щодо об'єкта дослідження. Оскільки у тому самому об'єкті можуть бути виділені різні предмети дослідження, визначення предмета дослідження курсової роботи означає встановлення кордонів наукового пошуку і передбачення про найбільш істотні в плані поставленої проблеми зв'язки і відношення об'єкта.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна

увага, оскільки предмет дослідження визначає тему курсової роботи, яка зазначається на титульному аркуші як її назва.

Обов'язковим елементом вступу до курсової роботи є перелік *методів дослідження*, що виконують роль інструментів і є необхідною умовою досягнення поставленої в роботі мети, а також *характеристика інформаційної бази дослідження*, яка визначає теоретико-методичні основи дослідження.

Вирішення поставлених у курсовій роботі завдань необхідно здійснювати за допомогою наступних методів:

- *загальнонаукові методи*: аналогія, системний аналіз, формалізація;
- *методи економіко-статистичного аналізу*: табличний (для представлення розрахунків і конкретних результатів дослідження), графічний, порівняння, групування;
- *маркетингові методи*: матричний метод; спостереження, опитування;
- *експертні методи*;
- *методи економічного прогнозування*;
- *специфічні методи дослідження та стратегічного аналізу об'єкта*;
- *моделювання* та ін.

2.2 Основна частина

Основну частину курсової роботи рекомендується структурно і пропорційно за обсягом сторінок поділити на три частини:

- теоретичну, де висвітлюється обрана тема дослідження з теоретичних позицій;
- дослідницько-аналітичну, в якій здійснюється виявлення невирішених питань, переваги та недоліки практичної діяльності підприємця у аспекті обраної теми;
- оптимізаційну (рекомендаційну), де наводиться приклад удосконалення наведений аспектів прийняття рішень при управлінні підприємницькими структурами.

Отже, основна частина курсової роботи складається з розділів (теоретичний, дослідницько-аналітичний, рекомендаційний) і підрозділів, які мають бути взаємопов'язані, а матеріал – викладеним послідовно і логічно із критичним аналізом теоретичних положень, статистичних даних, інформації різноманітного характеру.

У першому, ТЕОРЕТИЧНОМУ, РОЗДІЛІ основної частини розглядаються теоретичні аспекти досліджуваної проблеми, аналітичний огляд літературних джерел з предмета дослідження, критично аналізуються різні погляди, здійснюється їх класифікація, обґрунтовуються основні фактори впливу на стан і розвиток досліджуваного об'єкта тощо.

Обов'язково слід представити понятійно-категоріальний апарат дослідження, а саме – висвітлити існуючі різноманітні погляди дослідників на сутність основних понять, які стосуються обраної проблеми (із обов'язковим

посиланням на джерело інформації), зробити їх критичний аналіз, здійснити їх критичне співставлення, узагальнення та викласти власний погляд.

Теоретичне обґрунтування, суть, значення, класифікаційні характеристики, історія та тенденції розвитку предмета дослідження, методичні підходи повинні мати елементи дискусії, розкривати власну позицію студента щодо предмета дослідження, що створює передумови для проведення у наступному розділі власних прикладних досліджень.

В першому розділі основної частини рекомендується:

– дослідити теоретико-методологічні основи обраної проблеми, визначити основні концепції, методи, принципи стратегічного управління у контексті обраної теми;

– висвітлити існуючі погляди на сутність поняття «стратегічне управління», «стратегія», «стратегічний розвиток» (із обов'язковим посиланням на джерело інформації), зробити їх критичний аналіз та викласти власний погляд;

– визначити роль та місце процесу стратегічного управління в загальній системі підприємницької діяльності;

– висвітлити як співвідносяться між собою основні поняття курсу: «стратегічне управління», «стратегія», «управління розвитком бізнесу/компанії» та ті поняття, які закладені в обрану тему;

– проаналізувати основні категорії, що входять до понятійно-категоріального апарату досліджуваної проблеми;

Мета викладення матеріалу у теоретичному розділі – найповніше теоретичне обґрунтування предмету дослідження.

Для констатації та обґрунтування загальнотеоретичних висновків та тенденцій доцільно використовувати дані, опубліковані у відповідних енциклопедіях, монографіях, довідниках, зарубіжних виданнях та інших джерелах, у т.ч. з наукометричної бази Scopus.

У цьому розділі подається оцінка діючих законів, постанов, указів та інших офіційно-розпорядчих документів, нормативної та довідкової бази за досліджуваною проблемою. Розкривається власне розуміння цієї бази, обґрунтовуються необхідність, доцільність окремих документів.

Обсяг першого розділу не повинен перевищувати 30-35% загального обсягу курсової роботи та структурно складатися з 2-3 підрозділів (параграфів).

У другому ДОСЛІДНИЦЬКО-АНАЛІТИЧНОМУ РОЗДІЛІ студент, використовуючи фактичний матеріал і зібрану інформацію аналізує та розкриває зміст та процедуру питань, що підлягають реалізації у практичній діяльності підприємця при прийнятті рішень з тематики дослідження.

Метою написання другого, дослідницько-аналітичного, розділу є аналіз процедури стратегічного управління згідно предмету дослідження (обраній темі курсової роботи), а також практичного досвіду у вітчизняних та іноземних компаніях.

В другому розділі основної частини рекомендується:

– охарактеризувати модель стратегічного управління в обраній для дослідження компанії та розкрити сутність основних складових вказаної моделі;

– деталізувати поточний стан, особливості та тенденції розвитку компанії у відповідності до предмету дослідження;

– розкрити особливості практичного застосування стратегії або моделі стратегічного розвитку у обраній компанії;

– проаналізувати стан конкурентного середовища та зробити висновки щодо перспектив розвитку компанії у цьому контексті;

– виокремити існуючі недоліки або проблеми стратегічного розвитку компанії.

Для розкриття зазначених питань рекомендується дотримуватись наступної логіки викладення матеріалу.

Підрозділ 2.1. Економічна оцінка підприємства та його стратегічне позиціонування.

Цей підрозділ повинен містити інформацію про найменування підприємства, дату його створення, підпорядкованість, вид економічної діяльності, організаційно-правову форму господарювання, обсяги виробництва (продажу) продукції або надання послуг тощо.

Оцінка змін фінансово-економічного стану підприємства за попередні два-три роки необхідна для формування загального уявлення та загальних тенденцій його розвитку. За результатами аналізу показників робиться висновок про направленість змін та їх вплив на поточний стан підприємства.

Обов'язково необхідно визначити поточну стратегію, яку наразі реалізує підприємство, тобто здійснити його стратегічне позиціонування.

Стратегічне позиціонування впливає на процеси управління стратегічним розвитком підприємства, що обумовлено підходами до досягнення кінцевих цілей підприємства. Розрізняють три типи конкурентних стратегій: лідерство за витратами, лідерство по продукту та концентрація на споживачі, що кардинально відрізняються за рівнем необхідних витрат за напрямками їх виникнення на підприємствах.

Основний акцент стратегії лідерства за витратами робиться на досягненні нижчої собівартості в порівнянні з конкурентами. Лідерство за витратами може бути досягнуте за допомогою економії за рахунок масштабу виробництва, строгого контролю витрат, зведення до мінімуму витрат в таких сферах, як дослідження і розробки, обслуговування клієнтів, реклама і просування товару.

В рамках стратегії диференціації основний акцент робиться на створення такої продукції, яка відчувається споживачами як щось унікальне і, тому, привабливе. Підходи до диференціації припускають прихильність до торгової марки.

Підприємства, що прийняли стратегію диференціації продукції, принципово схильні до більшого ризику, ніж підприємства, орієнтовані на лідерство за витратами. В зв'язку з цим відношення до планування і управління

витратами в другому випадку жорсткіше, таке, що мінімізує ризик за рахунок строгого дотримання всіх нормативів і планових показників.

В умовах стратегії диференціації продукції підприємство часто стикається з необхідністю модифікації існуючих продуктів і (або) створення нових. У цих умовах ступінь невизначеності досить високий, підприємство несе більший ризик. У цих умовах навряд чи розумно відноситися до планування витрат достатньо детально і здійснювати жорсткий контроль виконання планів.

Стратегічний аналіз створює базові стратегічні установки для системи управління стратегічним розвитком, а традиційні методи забезпечують більш деталізовані технології тактичного управління підприємством.

Підрозділ 2.2. Стратегічний аналіз зовнішнього оточення підприємства.

У цьому параграфі курсової роботи необхідно проаналізувати оточення компанії з точки зору тенденцій стратегічного розвитку. Для цього рекомендується скористатись такими методами, як: PEST-аналіз, аналіз «5 сил конкуренції» за М. Портером, SWOT-аналіз, модель МакКінсі «7S», SPACE-аналіз, побудувати карту стратегічних груп тощо.

Одним із ключових методів цього параграфу є проведення *SWOT-аналізу*, який забезпечить встановлення зв'язків між найхарактернішими для підприємства можливостями, загрозами, сильними сторонами (перевагами) і слабкостями, результати якого надалі можуть бути використані для формулювання і вибору стратегій підприємства.

Застосування методу SWOT дає можливість встановити лінії зв'язку між силою та слабкістю, які притаманні організації, і зовнішніми загрозами та можливостями. SWOT-аналіз підкреслює, що стратегія повинна якнайкраще поєднувати внутрішні можливості компанії (її сильні і слабкі сторони) і зовнішню ситуацію (частково відображену у можливостях і загрозах). Тому стратегічний баланс, тобто поєднання негативних і позитивних факторів, що впливають на діяльність компанії як ззовні, так і зсередини, допомагає правильно оцінити можливості, які відкриваються перед компанією в майбутньому.

Підрозділ 2.3. Аналіз та оцінка стратегічного потенціалу підприємства.

У цьому параграфі аналізується поточний стан та тенденції стратегічного розвитку предмету дослідження. Загальною рекомендацією є провести аналіз стратегічного потенціалу.

Під стратегічним потенціалом підприємства розуміється сукупність наявних ресурсів і можливостей (здібностей) для розробки і реалізації стратегії підприємства.

Аналіз стратегічного потенціалу підприємства може проводитися за наступною схемою:

- оцінка ресурсів і ефективності їх використання на підприємстві, а також ефективності основних бізнес-процесів.
- порівняльний аналіз підприємства з основними конкурентами або лідерами галузі.

Результати аналізу повинні примусити персонал підприємства зрозуміти і прийняти необхідність змін.

Однією з проблем у внутрішньому аналізі є визначення кола показників, які потрібно проаналізувати. Аналіз стратегічного потенціалу підприємства повинен охоплювати практично всі сфери його діяльності: система управління (адміністрування) підприємства, дослідження і розробки (інноваційна діяльність), виробництво, маркетинг, фінанси, персонал. У табл. 2.1 стисло охарактеризовані основні напрями аналізу внутрішнього середовища підприємства, а також їх зміст.

Таблиця 2.1

Напрями аналізу оцінки ефективності ресурсів підприємства та процесів діяльності

Напрямок оцінки	Зміст оцінки
Маркетинг	Оцінка частки ринку та конкурентоздатності продукції підприємства, ефективності передпродажного та післяпродажного обслуговування споживачів, організації збуту та просування продукції.
Наукові дослідження та розробки, інноваційна діяльність	Оцінка наявності підрозділів, що виконують науково-дослідні роботи, характеристика якості цих робіт, відсоток впровадження запропонованих пропозицій, оцінка економічної доцільності впровадження. Швидкість впровадження розробок у виробництво нових продуктів.
Фінанси	Оцінка ефективності використання фінансових ресурсів підприємства, а саме здатності підприємства забезпечувати прибутковість, зберігати бажану ліквідність та створювати інвестиційні можливості та ін.
Виробництво	Оцінка залежності від постачальників, ефективності організації виробничої діяльності, стану основних засобів, наявності конкурентних переваг по витратах та ін.
Персонал	Оцінка компетентності підготовки вищого керівництва підприємства, наявності програм підготовки персоналу, дієвості системи мотивації, оцінка плинності кадрів та її причин, ін.
Організація управління та організаційна культура	Оцінка організаційних структур, норм та процедур здійснення діяльності. Аналіз норм поведінки та проінформованості працівників підприємства щодо організаційної культури підприємства.

Результати внутрішнього аналізу підприємства дозволяють охарактеризувати стан підприємства як системи, але не дають розуміння того, наскільки підприємство використовує свій потенціал. Одним із способів оцінки потенціалу підприємства є його порівняльний аналіз з конкурентами (лідерами галузі). Кращий з прямих конкурентів максимально використовує потенціал, тому, зіставляючи свої показники результативності з його показниками, можна кількісно визначити ступінь використання власного потенціалу. Безумовно, така оцінка робиться з великою кількістю припущень, оскільки вірогідність існування аналога підприємства з погляду всіх умов функціонування практично нульова.

Для поліпродуктової компанії слід провести портфельний аналіз за допомогою методів: матриця Бостонської консультативної групи (БКГ), матриця McKinsey-General Electric, матриця Arthur D. Little, матриця Ансоффа, тривимірна схема Абеля, ділового комплексного аналізу (проект PIMS).

З метою виявлення стратегічних перспектив підприємства рекомендується провести порівняльний аналіз. Процедура порівняльного аналізу в сучасній літературі має назву «бенчмаркінг» (Benchmarking). Фактично бенчмаркінг - це альтернативний метод стратегічного планування, в якому завдання визначаються не від досягнутого, а на основі аналізу показників конкурентів. Технологія бенчмаркінга стягує в єдину систему розробку стратегії, галузевий аналіз і аналіз конкурентів.

Можна виділити декілька видів бенчмаркінга залежно від об'єктів дослідження:

- внутрішній бенчмаркінг – порівняння усередині підприємств, наприклад, між відділами, підрозділами або товарними групами.
- конкурентний бенчмаркінг – це порівняння схожих видів діяльності в різних областях, наприклад, між конкурентами або колегами, що працюють на різних ринках. інформація, зібрана в процесі цього бенчмаркінга, може використовуватися для визначення можливостей вдосконалення та/або встановлення стратегічних цілей.
- функціональний (процесний) бенчмаркінг – це порівняння схожих функцій або процесів в різних галузях.

Незалежно від виду бенчмаркінгу алгоритм його здійснення однаковий (рис. 2.1.)

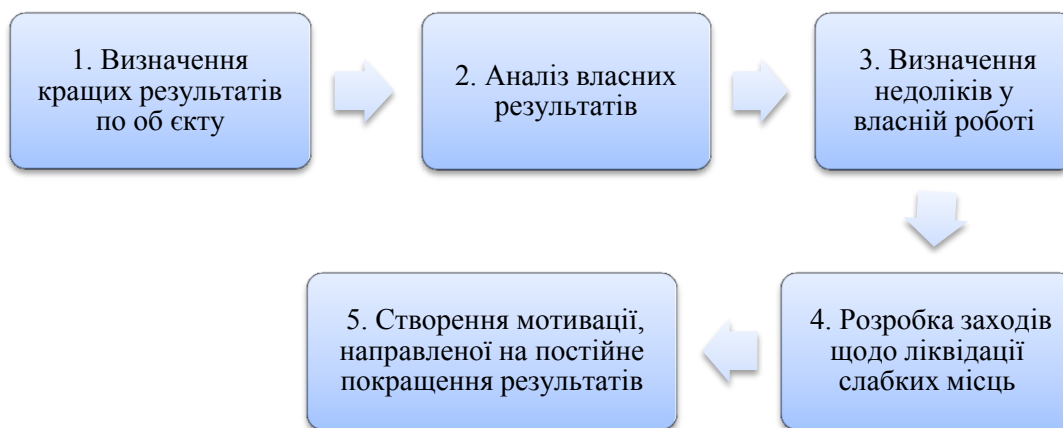

Рис. 2.1. Алгоритм здійснення бенчмаркінгу

При проведенні стратегічного аналізу підприємства застосовується, як правило, конкурентний та процесний бенчмаркінг. Як зазначалось вище, конкурентна позиція підприємства, в першу чергу, обумовлюється ключовими факторами успіху підприємства, саме тому при порівняльному аналізі необхідно звертати увагу саме на них.

Наявність будь-якого чинника успіху у підприємства кінець кінцем відображається на його рівні витрат, відмінному від конкурента. На сьогодні застосовуються як цінові, так і нецінові методи конкурентної боротьби. Нецінові методи конкурентної боротьби з'являються більшою мірою при дуже насиченій конкуренції. Для України поки більш дієвими залишаються методи цінової конкуренції, для яких первинним чинником успіху є рівень витрат. Саме тому порівняльний аналіз підприємства з конкурентами часто зводиться до стратегічного аналізу витрат. Відмінності у витратах у конкурентів можуть бути обумовлені чинниками, що наведені на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Чинники, що обумовлюють відмінності у витратах підприємств-конкурентів

Для того, щоб підприємство було конкурентоздатним, його витрати повинні приблизно відповідати витратам конкурентів.

При стратегічному аналізі об'єктами дослідження виступають:

- ланцюги створення цінності.
- ділова стратегія, що унаслідкується підприємствами.

Під *ланцюжком цінностей*, слідуючи М. Портеру, розуміють узгоджений набір видів діяльності, що створюють цінність для підприємства, починаючи від початкових джерел сировини для постачальників даного підприємства до створення готової продукції і її доставки кінцевому споживачу та подальшому обслуговуванню у нього. Акцент робиться не тільки на процесах, що відбуваються усередині підприємства, а набагато ширше, виходячи за рамки конкретного підприємства.

По суті, аналіз ланцюжків цінностей – це етап процесного бенчмаркінгу.

Ланцюг створення цінностей визначає діяльність, функції і процеси по розробці, виробництву, маркетингу, доставці і підтримці продукту або послуги. Ланцюжок, що створює вартість видів діяльності, починається із забезпечення сировиною і продовжується в процесі виробництва частин і компонентів, випуску продукції, оптового і роздрібного продажу продукту або послуги кінцевим споживачам.

М. Портер вважає, що виявити сильні і слабкі сторони діяльності підприємства неможливо, якщо розглядати підприємство в цілому, оскільки його конкурентні переваги формуються в ході багатобічної діяльності: в процесі проектування, виробництва, маркетингу, при виконанні допоміжних функцій. У ланцюжку цінностей діяльність підприємства ділиться на дві частини (рис. 2.3)

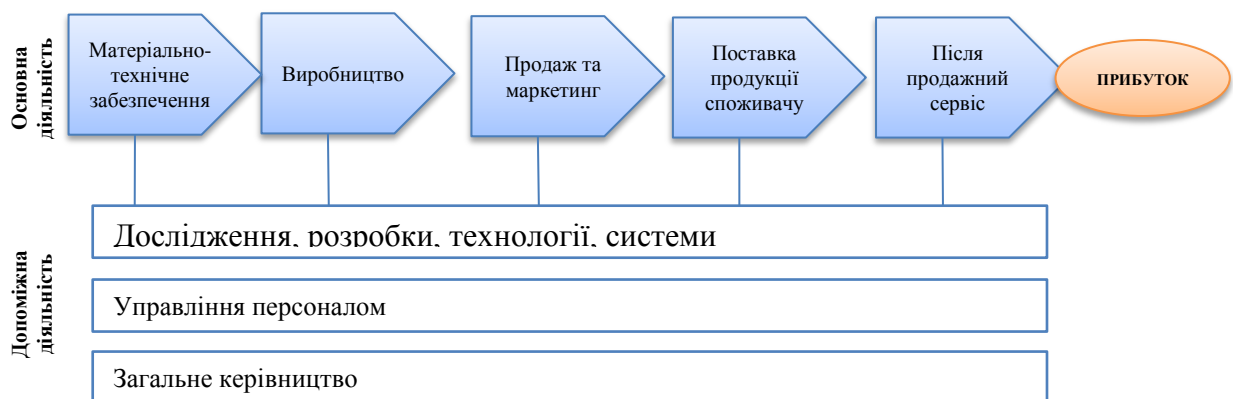

Рис. 2.3. Ланцюжок цінностей підприємства

Стратегічний аналіз витрат включає порівняння витрат підприємства з його основними конкурентами по всьому ланцюжку цінності.

Розуміння ланцюжка цінностей підприємства потребує урахування наступних аспектів:

- ділової стратегії підприємства, так, якщо підприємство вибрало стратегію лідерства за витратами, то зусилля керівництва підприємства будуть направлені на зниження витрат по всьому ланцюжку цінностей. Якщо підприємство вибрало стратегію лідерства по продукту, то менеджери можуть навмисно витратити більше коштів з метою розвитку необхідних для диференціації напрямів діяльності.

- формування витрат в кожній ланці ланцюга і те, як витрати на виконання одного виду діяльності впливають на витрати в решті ланок.

Вивчення складових ланцюжка цінностей власного підприємства і порівняння її з конкурентами показує, хто і скільки має переваг/недоліків у витратах і які компоненти на це впливають. Подібна інформація є такою основою для доповнення переліку стратегічних заходів по усуненню недоліків або створенню переваг за витратами.

Стратегічні дії по усуненню недоліків, пов'язаних з високими витратами, повинні реалізовуватися в тих ланках ланцюжка цінностей, де вони виникають.

В рамках стратегічного управління мета зниження витрат є актуальною, але планування системи управління витратами різко міняється залежно від основного стратегічного позиціонування підприємства: лідерство за витратами або диференціація продукції. Більш того, в рамках кожного із стратегічних напрямів можливо планування збільшення значення витрат на якій-небудь ділянці ланцюжка цінностей, якщо це викличе адекватне зниження витрат для інших ділянок або принесе підприємству іншу конкурентну перевагу.

Дослідницько-аналітичний розділ повинен бути насичений прикладами практичного досвіду, фактичною інформацією з ілюстраціями у вигляді таблиць, графіків, діаграм, схем. Усі аналітичні розрахунки, таблиці, графіки, діаграми мають супроводжуватися тлумаченнями та висновками, які дозволяють визначити сутність, особливості, тенденції процесів, які досліджуються.

Обсяг другого розділу може знаходитися у межах 30-40% загального обсягу курсової роботи та структурно складатися з 3-4 підрозділів (параграфів).

Третій, рекомендаційний, розділ може містити декілька взаємопов'язаних підрозділів (2-3), у яких поступово на базі основних теоретичних положень, методичних підходів, методичного інструментарію, що викладені у першому розділі, а також висновків проведеного у другому розділі дослідження, будуть надані конкретні обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення управління та підвищення ефективності підприємницької діяльності та забезпечення стратегічного розвитку у відповідності з напрямом дослідження. Запропоновані удосконалення мають урахувати світові тенденції зміни підприємницького середовища, а в тексті належить робити посилання типу: «Як свідчить аналіз, проведений у п.2.1., існує такий істотний недолік, як...», «Для успішного подальшого розвитку... можна запропонувати...», «З метою ... можна запровадити ...».

Цей розділ повинен бути максимально насиченим фактологічною інформацією, представленою у вигляді таблиць, діаграм, графіків, схем тощо. Залежно від специфіки обраної проблеми особливу увагу слід надати висвітленню особливостей прояву та розв'язання досліджуваної проблеми у практиці вітчизняних підприємств (зокрема, залежно від їхньої галузевої належності або організаційно-правової форми), широко використовуючи аналіз статистичної інформації щодо предмету дослідження. Інформаційну базу мають складати публікації у періодичних виданнях, статистичні щорічники, монографії, спеціальна література з обраної проблематики.

Також в цьому розділі обґрунтовується доцільність застосування у практичній діяльності досліджуваного підприємства найбільш ефективних моделей (або їх елементів) з теми дослідження, пропозиції щодо можливих шляхів вирішення проблем та удосконалення управлінської діяльності.

В третьому розділі основної частини необхідно:

– розглянути основні напрями удосконалення стратегічного розвитку і вирішення досліджуваної проблеми та обрати пріоритетні;

- розробити концепцію стратегічного розвитку у відповідності до предмету дослідження;
- провести економічне обґрунтування запропонованих заходів;
- надати конкретні практичні рекомендації щодо удосконалення предмету дослідження з урахуванням економічного ефекту, що був виявлений.

Обсяг третього розділу може становити до 25-30% загального обсягу курсової роботи.

Розділи основної частини мають бути логічно пов'язаними між собою та пропорційні за обсягом сторінок. Теоретичні положення повинні виступати основою для аналізу первинних матеріалів або статистичної інформації, а висновки та пропозиції мають базуватися на викладених теоретичних положеннях та проведеному аналізі досліджуваного підприємства.

2.3 Висновки

У висновках курсової роботи рекомендується підвести підсумки проведеного дослідження, викласти основні практичні результати, рекомендації щодо їх практичного використання.

Формулювання висновків повинно базуватися на матеріалах основної частини роботи відповідно до поставлених завдань. Для формулювання висновків та ґрунтовних пропозицій рекомендується апробація основних положень дослідження в реально діючих підприємствах професійної сфери діяльності.

У висновках з курсової роботи формулюються практичні рекомендації та пропозиції, що впливають з дослідження. Висновки повинні відповідати поставленим меті та завданням. Звичайно кожному з поставлених у вступі завдань відповідає не менше одного висновку або пропозиції.

Висновки мають бути короткими, містити чіткі формулювання, висновки, які органічно і логічно пов'язані з основним змістом роботи, з поставленими у вступі завданнями. Не слід як копіювати те, про що написано в основній частині, так і приводити новий фактичний матеріал.

Не можна наводити положення, які не згадувались раніше або не підтверджені в роботі конкретним матеріалом.

Обсяг загальних висновків і пропозицій, як правило, не повинен перевищувати 2-3 сторінки.

2.4 Список використаних джерел

До списку використаних джерел слід включати джерела, на які у тексті є посилання, а також ті, які використано при викладі конкретних положень. Список складається із законодавчих актів, нормативних матеріалів, вітчизняної та зарубіжної наукової, навчально-методичної та спеціальної літератури, фахових видань, інформаційних ресурсів Інтернету.

Усі джерела, використані в дослідженні, приводяться за посиланнями і містяться після висновку.

Вимоги до оформлення посилань на літературні джерела наведено у Додатку Д.

2.5 Додатки

У додатках наводяться допоміжні матеріали: копії документів, витяги із законодавчо-нормативних документів, звіти, інструкції /положення / правила, результати маркетингових досліджень, громіздкі таблиці, рисунки тощо.

Розділ «Додатки» є самостійною частиною роботи. Його оформляють в кінці курсової роботи, розташовуючи їх в порядку появи посилань в тексті роботи. Не допускається включення в додаток матеріалів, на які відсутні посилання в тексті.

У додаток включають допоміжні матеріали, що мають безпосереднє відношення до роботи (наприклад, справжні документи, на яких в тій чи іншій мірі ґрунтується текст; великі розрахунково-аналітичні таблиці; побічний матеріал, узятий з інших видань тощо).

Додаток повинен мати заголовок, написаний або надрукований малими літерами з першої великої літери симетрично до тексту сторінки.

Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово "Додаток" і поряд – велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б тощо. Єдиний додаток позначається як додаток А.

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: "А.2" – другий розділ додатка А; "В. 3.1" – перший підрозділ третього розділу додатка В.

Ілюстрації, таблиці і формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: "рисунок Д. 1.2 –" – другий рисунок першого розділу додатка Д; "формула (А. 1)" – перша формула додатка А.

3 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ

3.1 Вимоги до оформлення основного тексту та використаних джерел

Оформлення курсової роботи має відповідати загальним вимогам до наукових робіт згідно з державним стандартом ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки та техніки. Структура і правила оформлення».

Текст курсової роботи набирають на комп'ютері через 1,5 міжрядкові інтервали (29-30 рядків на сторінці), друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм); шрифт текстового

редактора – Word Times New Roman, розмір 14 мм. Поля: зліва – не менше 25 мм, справа – не менше 15 мм, зверху і знизу – не менше 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту – однаковою.

Кожну структурну частину роботи починають з нової сторінки. Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту по центру сторінки (без крапки).

Зміст має відповідати плану роботи. На сторінці зі змістом навпроти кожної складової курсової роботи проставляються номери сторінок, які вказують на початок викладення матеріалу.

Якщо у роботі наводяться маловідомі скорочення, нові символи, позначення, то їх перелік надається перед вступом і вноситься до змісту як «Перелік умовних позначень». Перелік умовних позначень надається у вигляді окремого списку, який розміщують перед змістом, після завдання. Перелік слід друкувати у дві колонки, у лівій за абеткою наводять скорочення, у правій – детальне розшифрування.

Нумерація. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, додатків, рисунків, таблиць подають *арабськими цифрами* без знака №.

Нумерація сторінок курсової роботи має бути наскрізною (включаючи ілюстрації) і проставлятися у правому верхньому куті аркуша без крапки. *Першою сторінкою є титульний аркуш*, який входить до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші та аркуші змісту номер сторінки не ставиться. Нумерація сторінок проставляється, починаючи зі «Вступу».

На титульному аркуші зазначають назву Міністерства освіти і науки України, вищого навчального закладу – Чернігівський національний технологічний університет, випускової кафедри – підприємництва і торгівлі; тему роботи; дані про студента, наукового керівника, місто та рік подання курсової роботи до захисту. Скорочення у назвах міністерства/відомства, вищого навчального закладу та теми курсової роботи не допускаються.

Текст *основної частини* курсової роботи поділяють на розділи та підрозділи. Кожний розділ починають з нової сторінки.

Складові курсової роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» не нумерують.

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», без крапки та з нового рядка друкують заголовок розділу великими літерами.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. Наприкінці номера підрозділу ставиться крапка. Наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу), за якою у тому ж рядку зазначають заголовок підрозділу. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Наприкінці заголовку крапку не ставлять.

Оформлення посилань на інформаційні джерела. Під час роботи з різними джерелами науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст у

курсoвій роботі, oскільки найменше скорочення може спoтворити зміст, викладений автором. Посилання в тексті на джерела наводять у квадратних дужках із зазначенням джерела та сторінки. Перша цифра у квадратних дужках відповідає номеру джерела у списку використаних джерел, друга – номеру сторінки (наприклад, [32, с. 85]).

Наприкінці курсової роботи наводиться *список використаних джерел*. До цього списку включаються публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, на які є посилання в роботі. Всі джерела вказуються мовою видання (Додаток В).

Під час складання списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання».

3.2 Оформлення допоміжних матеріалів

Допоміжними матеріалами є: *ілюстрації* (схеми, діаграми, графіки, креслення тощо), *формули, таблиці, додатки*.

Ілюстрації позначають словом «Рисунок» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу та порядкового номера ілюстрації через крапку. Наприклад, рисунок 1.2 – другий рисунок першого розділу. Номер, назва ілюстрації та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією, відокремлених крапкою.

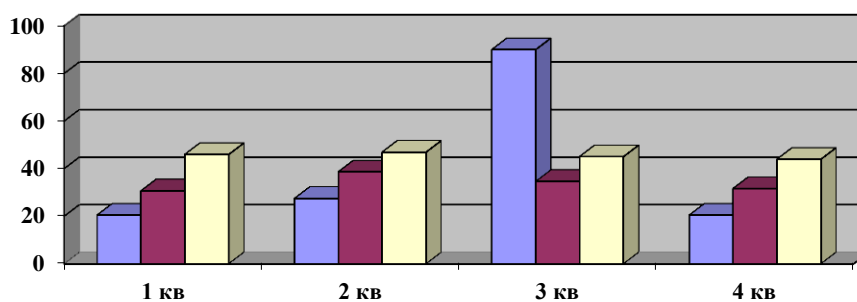

Рис. 1.2. Діаграма обсягів виробництва

Ілюстрації слід наводити безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстрацію, розміри якої більше формату А4, рекомендується розмішувати у додатках.

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді *таблиць*. Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті. При цьому по тексту слово «таблиця» пишуть скорочено, наприклад «... у табл. 2.1». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації скорочено пишуть слово «дивись», наприклад «див. табл. 3.2».

Таблиці нумерують арабськими цифрами наскрізною нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, що наводяться у додатках. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, Таблиця 2.1 – перша таблиця другого розділу.

Назву таблиці друкують малими літерами (крім першої великої) і розміщують над таблицею. Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці.

Таблиця 1.2

Оцінка використання трудових ресурсів та оплати праці

Найменування показника	Одиниця виміру	Роки			Темпи росту показника, %	
		2017	2018	2019	2018 до 2017	2019 до 2018

Формули нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули в розділі, відокремлених крапкою. Номер формули зазначають на рівні формули у круглих дужках у крайньому правовому положенні, наприклад: (2.1) (перша формула другого розділу). Посилання на формули надають порядковим номером формули в дужках, наприклад: «... у формулі (2.1)». Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів формули наводять під нею в тій послідовності, в якій вони подані у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта записують з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки. Кожна формула відокремлюється від тексту одним вільним рядком.

Додатки оформлюються як продовження курсової роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті. Кожний додаток друкується з нової сторінки.

4 РЕЦЕНЗУВАННЯ, ОЦІНЮВАННЯ І ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконана курсова робота у встановлений термін розміщується студентами у відповідному розділі навчальної дисципліни «Стратегічне управління бізнесом» у системі дистанційного навчання MOODLE.

У відгуку наукового керівника відмічаються позитивні сторони та недоліки курсової роботи, робиться висновок про можливість допуску роботи до захисту та вміщується попередня оцінка («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Якщо курсова робота отримує оцінку «незадовільно», вона підлягає доопрацюванню.

У рецензії на курсову роботу може не міститися остаточна оцінка. В такому разі у ній може бути попередня оцінка у формі висновку: «Робота допускається до захисту» чи «Робота не допускається до захисту». Остаточна оцінка дається після захисту. Якщо робота не допущена до захисту, то вона повинна бути студентом перероблена відповідно до рецензії і знову представлена для розгляду керівнику.

Робота не допускається до захисту, якщо:

- вона не носить самостійного характеру, списана з літературних джерел чи в інших авторів (рівень);
- основні питання не розкриті, викладені схематично, фрагментарно;
- у тексті містяться помилки, науковий апарат оформлений неправильно, текст написаний неохайно з порушенням правил оформлення письмових робіт;
- не усунуто зауваження наукового керівника, зроблені під час рецензування.

Таким чином, підготовка до захисту курсової роботи включає усунення помилок і недоліків, вивчення додаткових джерел, зазначених у рецензії,

осмислення написаного в роботі, готовність пояснити будь-які приведені в роботі положення.

Критерії оцінювання курсових робіт

Оцінювання виконання курсової роботи здійснюється за 100-бальною шкалою з наступним переведенням даних 100-бальної шкали оцінювання в чотирьохбальну шкалу та шкалу за системою ECTS.

Об'єктами оцінки є п'ять основних елементів:

- 1) ступінь розкриття актуальності, теоретичних основ та практичного застосування досліджуваної теми;
- 2) глибина аналізу та рівня його інформаційного забезпечення;
- 3) рівень самостійності та обґрунтованості висновків і пропозицій;
- 4) своєчасність розміщення роботи у системі дистанційного навчання MOODLE, якість ілюстративного матеріалу й оформлення роботи;
- 5) якість презентації роботи під час її захисту та повнота відповідей на запитання членів комісії.

Для оцінки кожного елемента об'єкта оцінювання застосовуються критерії, наведені у таблиці 1 “Критерії оцінювання курсової роботи” (див. нижче за текстом).

Таблиця 4.1

Критерії оцінювання курсової роботи

Бали	Об'єкти оцінювання				
	1. Ступінь розкриття актуальності, теоретичних основ та практичного застосування досліджуваної теми	2. Глибина аналізу та рівня його інформаційного забезпечення	3. Рівень самостійності та обґрунтованості висновків і пропозицій	4. Своєчасність розміщення роботи, якість ілюстративного матеріалу і оформлення роботи	5. Якість презентації роботи під час її захисту та повнота відповідей на запитання членів комісії
1	2	3	4	5	6
30	-	-	Висновки і пропозиції суттєві, обґрунтовані і самостійні	-	-
25	-	-	Висновки і пропозиції достатньо обґрунтовані, але несуттєві	-	-

Продовження табл. 4.1

1	2	3	4	5	6
20	Висока ступінь розкриття актуальності, теоретичних та правових засад. Повно використані літературні джерела і нормативні документи	Аналіз глибокий і конкретний з високим рівнем його інформаційного забезпечення	Висновки і пропозиції є самостійними, але обґрунтовані недостатньо переконливо	-	Презентація логічна й стисла, виклад вільний, відповіді на запитання правильні й чіткі
15	Достатня ступінь розкриття актуальності, теоретичних і правових засад та використання літературних джерел і нормативних документів	Аналіз достатній і конкретний, але з неповним використанням інформаційних матеріалів	Висновки і пропозиції не впливають з аналізу є несамостійними	-	Презентація логічна, виклад вільний, відповіді на запитання містять певні неточності
10	Поверхове (неповне) розкриття актуальності, теоретичних та правових засад, зміст має компілятивний характер	Аналіз поверховий, інформаційні матеріали використовуються недостатньо і пасивно	Висновки без пропозицій.	Робота оформлена згідно з установленими вимогами, своєчасно задана на перевірку	Презентація недостатньо впевнена, виклад переважно за текстом, не всі відповіді на запитання правильні або повні
5	-	Аналіз поверховий, неглибокий і малоконкретний, переважно в описовій формі, інформаційні матеріали не використані	-	Робота в основному оформлена згідно з установленими вимогами, але є помилки і неточності	-
0	-	Аналіз відсутній	-	Робота оформлена з грубим порушенням вимог, здана на перевірку після закінчення екзаменаційної сесії	-

Отже, оцінку **«відмінно»** (90-100 балів) за курсову роботу отримує студент, який:

- 1) виконав роботу самостійно, на високому науково-теоретичному рівні, який демонструє глибокі теоретичні знання і практичні навички студента;
- 2) показав глибокі теоретичні знання тієї дисципліни, з якої виконана курсова роботи;
- 3) оволодів первинними навиками дослідної роботи: збирати дані, аналізувати, творчо осмислювати, формулювати висновки;
- 4) дає свої пропозиції і рекомендації з предмету дослідження;
- 5) виконав роботу грамотно, літературною українською мовою;
- 6) оформив роботу у відповідності до вимог і подав її на перевірку у визначений термін, а також було внесено всі необхідні виправлення до захисту;
- 7) на захисті продемонстрував глибокі знання теми дослідження, тверде і впевнено відповів на всі запитання.

Оцінка **«добре»** (75-89 балів) ставиться, якщо студент:

- 1) виконав курсову роботу самостійно, на високому науково-теоретичному рівні, який демонструє глибокі теоретичні знання і практичні навички студента;
- 2) показав досить високі теоретичні знання тієї дисципліни, з якої виконана курсова роботи;
- 3) оволодів первинними навиками дослідної роботи: збирати дані, аналізувати, осмислювати їх, формулювати висновки, але не завжди критично ставиться до використаних джерел та літератури;
- 4) дає свої пропозиції і рекомендації з предмету дослідження, однак відчуває труднощі щодо їх обґрунтування;
- 5) виконав роботу грамотно літературною українською мовою, але допустив нечисленні граматичні та стилістичні помилки;
- 6) оформив роботу у відповідності до вимог і подав її до захисту у визначений термін;
- 7) на захисті продемонстрував добрі знання з теми дослідження, відповів на більшість запитань;

Оцінка **«задовільно»** (60-74 балів) ставиться, якщо студент:

- 1) виконав роботу самостійно, на достатньому науково-теоретичному рівні;
- 2) показав достатні теоретичні знання з тієї дисципліни (дисциплін), з якої виконується дана робота;
- 3) в основному оволодів первинними навиками дослідної роботи: збирати дані, аналізувати, осмислювати їх, формулювати висновки, однак

допускає в роботі порушення принципів логічного і послідовного викладу матеріалу, мають місце окремі фактичні помилки і неточності;

4) не може сформулювати пропозиції і рекомендації з теми дослідження, або обґрунтувати їх;

5) допускає помилки в оформленні роботи та її науково-довідкового апарату;

6) допускає численні граматичні та стилістичні помилки:

7) на захисті продемонстрував задовільні знання з теми дослідження, але не зумів впевнено й чітко відповісти на додаткові запитання членів комісії;

Оцінка «**незадовільно**» (менше 60 балів) ставиться в тому разі, якщо на захисті студент проявив повне незнання досліджуваної проблеми, не зумів задовільно відповісти на поставлені питання, абсолютно в ній не орієнтується, не може відповісти на жодне запитання, що свідчить про несамотійне виконання курсової роботи. Або виявиться, що робота є плагіатом.

РЕКОМЕНДОВАНІ ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ
ДО ДИСЦИПЛІНИ «Стратегічне управління бізнесом»

1. Управління організацією шляхом ранжування стратегічних завдань.
2. Управління організацією в умовах стратегічних несподіванок.
3. Оцінка нестабільності середовища та вибір моделі стратегічного планування в організації.
4. Стратегічне управління організацією як реалізація цільового підходу.
5. Визначення напрямку розвитку організації: встановлення цілей.
6. Стратегічний аналіз середовища організації при формуванні стратегії.
7. SWOT-аналіз інноваційних можливостей організації.
8. Оцінка привабливості стратегічних зон господарювання організації.
9. Оцінка стратегічного потенціалу організації.
10. Аналіз конкурентного середовища організації.
11. Оцінка конкурентоспроможності продукції організації.
12. Оцінка конкурентоспроможності організації.
13. Стратегічний аналіз конкурентної позиції організації.
14. Вибір позиції організації в конкурентній боротьбі.
16. Формування "стратегічного набору" організації.
17. Обґрунтування загальної стратегії розвитку організації.
18. Обґрунтування конкурентної стратегії організації.
19. Формування та реалізація бізнес-стратегії розвитку організації.
20. Формування та реалізація маркетингової стратегії розвитку організації.
21. Формування та реалізація виробничої стратегії розвитку організації.
22. Формування та реалізація фінансової стратегії розвитку організації.
23. Формування та реалізація кадрової стратегії розвитку організації.
24. Формування та реалізація інноваційної стратегії розвитку організації.
25. Стратегії розвитку малого бізнесу.
26. Стратегії виживання організації в умовах кризи.
27. Розроблення стратегічного плану розвитку організації.
28. Стратегічна програма як інструмент реалізації стратегії організації.
29. Організаційне забезпечення стратегічного менеджменту.
30. Фінансово-економічний механізм забезпечення стратегічного управління організацією.
31. Інформаційно-аналітичне забезпечення стратегічного управління організацією.
32. Роль людського фактора в реалізації стратегії організації.
33. Управління опором змінам у процесі реалізації стратегії організації.
34. Реалізація стратегії й контроль за її виконанням.

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут менеджменту, харчових технологій та
торгівлі

Кафедра підприємництва і торгівлі

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Стратегічне управління бізнесом»

на тему: «Роль людського фактора в реалізації стратегії організації»

Студента групи ПТ-191
спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність»

П.І.Б

Науковий керівник,
д.е.н., професор

Н.В. Іванова

Чернігів ЧНТУ 2020

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ОПИСІВ

ДЛЯ СПИСКУ ПОСИЛАНЬ

(згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»)

Характеристика джерела	Приклад оформлення
<i>ДОКУМЕНТ</i>	
Один автор	Чепінога В. Г. Основи економічної теорії : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2017. 240 с. Коннов О. Ф. Історична динаміка художнього стилю : монографія. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 187 с.
Два автора	Заброцький М. М., Шапошникова Ю. Г. Педагогічна психологія. Лекції : навч. посіб. Херсон, 2017. 144 с.
Три автори	Кривов'язюк І. В., Смерічевський С. Ф., Кулик Ю. М. Ризик-менеджмент логістичної системи машинобудівних підприємств : монографія. Київ : Кондор, 2018. 200 с.
Чотири і більше авторів	Світ рослин у творчості І. П. Котляревського : науково-популярні нариси / М. В. Гриньова та ін. Полтава, 2017. 112 с. <i>або</i> Світ рослин у творчості І. П. Котляревського : науково-популярні нариси. Полтава, 2017. 112 с. <i>або</i> Гриньова М. В., Оніпко В. В., Купріян К. В., Ходунай В. В. Світ рослин у творчості І. П. Котляревського : науково-популярні нариси. Полтава, 2017. 112 с.
Багатотомне видання	Енциклопедія історії України : в 10 т. / редкол. : В. А. Смолій та ін. Київ, 2003–2013. Т. 1–10. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.
Окремий том багатотомного видання	Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибр. твори. Т. 1. Київ : Радянська школа, 1983. 480 с. Химическая энциклопедия : в 5 т. Т. 2. Москва : Советская энциклопедия, 1990. 671 с.
Колективний автор	Менеджмент у XXI сторіччі: методологія і практика : колективна монографія / Полтавський національний технічний ун-т ім.

	Ю. Кондратюка. Полтава : Сімон, 2015. 347 с.
Редактор, упорядник	Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с. Друк України. 2016 : стат. зб. / уклад. С. В. Буряк. - Київ : Книжкова палата України, 2017. 100 с.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Бібліотечне краєзнавство у культурному просторі України : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 2 листоп. 2017 р. Київ : Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2017. 246 с. Синантропізація рослинного покриву України : тези наук. доп. Всеукр. наук. конф., м. Переяслав-Хмельницький, 27-28 квіт. 2006 р. Переяслав-Хмельницький, 2006. 240 с.
Збірник	Україна - сузір'я культур : збірник . Київ : Новий друк, 2018 . 244 с. Наука України у світовому інформаційному просторі : збірник. Київ : Академперіодика. 2018. Вип. 15. 104 с.
Переклад з іншої мови	Гарфорд, Тім. Речі, що змінили світ. Історія економіки в 50 винаходах : пер. з англ. Київ, 2018. 352 с.
Стандарти	ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація). ДСТУ EN 61010-2-020:2005. Вимоги безпеки до електричного устаткування для вимірювання, керування та лабораторного застосування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010-2-020:1994, IDT). Київ : Держспоживстандарт України, 2007. IV, 18 с.
Патенти	Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей : пат. 76509 Україна. № 2004042416 ; заявл. 01.04.2004 ; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с. Двокамерний струминно-зрошувальний сульфідатор : пат. 112332 Україна. № 201606608 ; заявл. 16.06.2016, Бюл. № 23. 4 с.
Архівні документи	Діяльність історичної секції при ВУАН та зв'язаних з нею історичних установ Академії в 1929–1930 рр. // Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Ф. Х (Всеукраїнська Академія Наук). Спр. 1686. 30 арк. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.
Дисертації,	Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-

автореферати дисертацій	економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с. Устьян О. Ю. Клієнтоорієнтований маркетинг підприємств сфери розваг і відпочинку : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Полтава, 2018. 20с.
Препринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).
ЧАСТИНА ДОКУМЕНТА	
Частина книги	Франко І. Украдене щастя // І. Франко. Твори. Київ, 1966. С. 322–419. Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні : монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Майстренко В. М., Осадчук О. П. Теоретичні основи впровадження системи управління якістю. <i>Проблеми управління та економіки підприємств в сучасних умовах</i> : матеріали XV міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 23-24 квіт. 2019 р. Київ : НУХТ, 2019. С. 18-21. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених : тези доп. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 134–137.
Законодавчі та нормативні документи	Про захист рослин : Закон України від 14 жовт. 1998 р. № 180-XIV. <i>Відомості Верховної Ради України</i> . 1998. № 50/51. С. 914-924. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. <i>Все про бухгалтерський облік</i> . 2015. № 51. С. 21–42. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12 січ. 2017 р. № 40. Офіційний вісник України . 2017. № 20. С. 136–141. Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. <i>Все про бухгалтерський облік</i> . 2015. № 51. С. 21–42.
Статті з періодичних видань	Мурашко І. С. Біономічний підхід до сталого розвитку підприємства. <i>Вісник Запорізького національного університету. Серія «Економічні науки»</i> . 2017. № 4. С. 43–49. Близнюк О. П., Ставерська Т. О., Іванюта О. М. Формування кредитно-грошового механізму забезпечення сталого розвитку підприємств торгівлі України. <i>Бізнес Інформ</i> . 2019. № 7. С. 240–249.
ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ	

Книги	Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2016. 234 с. URL: http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf (дата звернення: 02.11.2017).
Статті з періодичних видань	<p>Костюченко Я. М. Механізми вирішення спорів в угоді про асоціацію між Україною та ЄС. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2019. Вип. 56, т. 2. С. 144-147. URL: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.56/part_2/31.pdf (дата звернення: 23.08.2019).</p> <p>Мірошниченко О. Ю., Карюк В. І. Етапи формування організаційно-економічного механізму інноваційної діяльності підприємств. <i>Ефективна економіка</i>. 2012. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=932 (дата звернення: 22.01.2018).</p>
Законодавчі документи	<p>Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18 (дата звернення: 02.09.2019).</p> <p>Про затвердження Порядку використання документів через обмінні бібліотечні фонди : наказ Міністерства культури України від 31 жовт. 2017 р. № 1131. URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1583-17 (дата звернення: 02.08.2019).</p>
Сторінки веб-сайтів	<p>Органічне землеробство та його розвиток в Україні // Agronews : веб-сайт. URL: https://agronews.ua/node/24264 (дата звернення: 02.09.2019).</p> <p>Красива і дивовижна Полтава. <i>Моя планета</i> : веб-сайт. URL: http://myplanet.com.ua/?p=10440 (дата звернення: 10.09.2019).</p> <p>Чайка А. С. Інклюзивна освіта - шлях до повноцінної соціалізації учнів з особливими освітніми потребами. <i>Всеосвіта</i> : веб-сайт. URL: https://vseosvita.ua/library/inkluzivna-osvita-slah-do-povnocinnoi-socializacii-ucniv-z-oop-1906.html (дата звернення: 12.08.2019).</p>